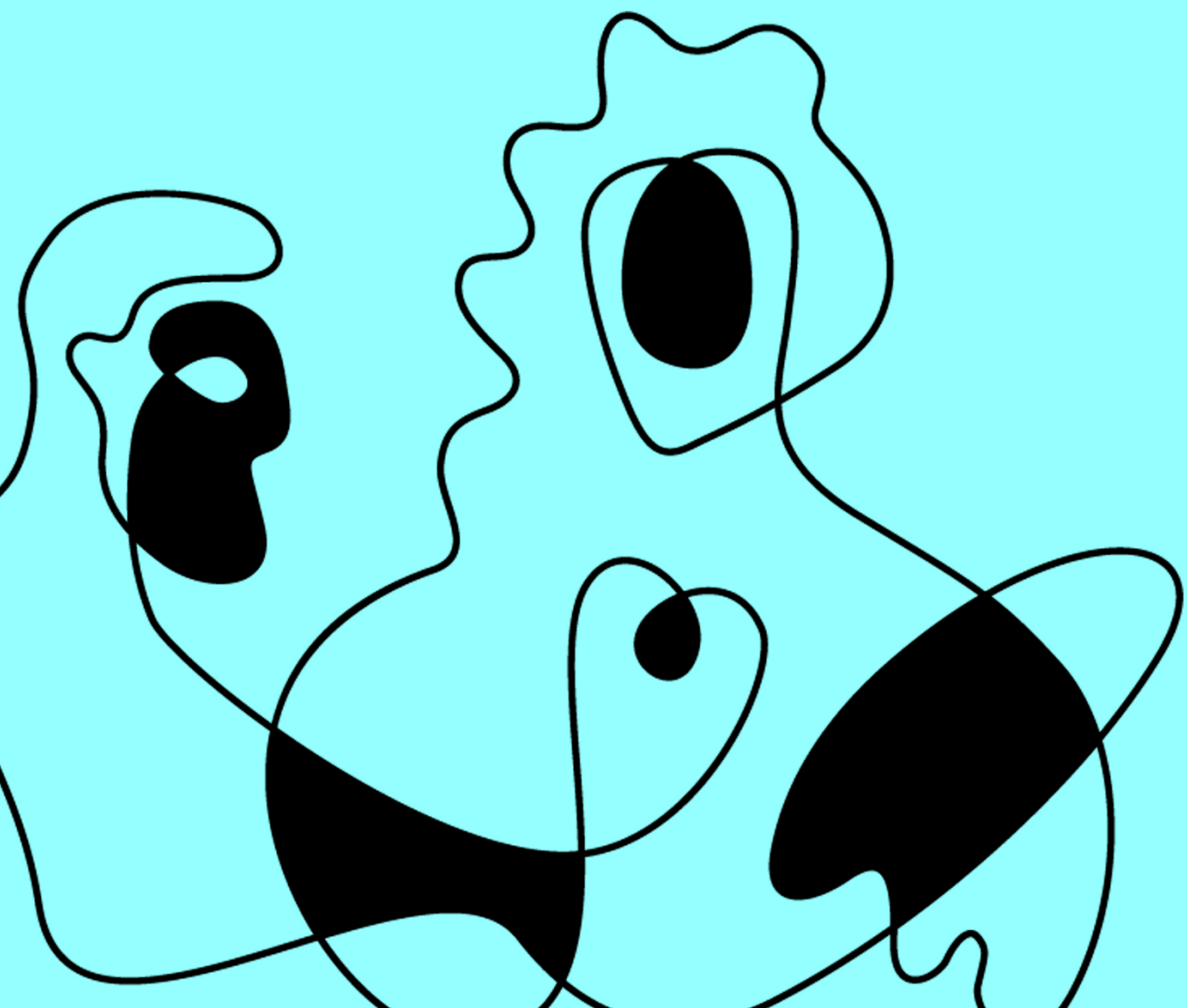




Øvelse Nordland 2024 - Evalueringsrapport

Kommunal- og beredskapsavdelingen



Innhold

1.0 Innledning	3
1.1 Gjennomføring	3
1.2 Bakgrunn og hensikt med øvelsen	4
1.3 Scenario.....	4
1.4 Deltagere.....	5
2.0 Kommunenes læringspunkter - «Øvelse Nordland 2024»	7
2.1 Varsling	7
2.1.1 «Melding mottatt» - Epost og mottak av spillmeldinger	7
2.1.2 Krisestøtteverktøyet – Rayvn	8
2.2 Beredskap og krisehåndtering	9
2.2.1 Bevissthet omkring ekstremvær med tilhørende konsekvenser	9
2.2.2 Beredskapsplan	10
2.2.3 Samhandling og informasjonsflyt.....	11
2.2.4 Samarbeidskommuner	12
2.2.5 Kommunens kriseledelse	13
2.2.6 Eksterne beredskapsaktører	14
3.0 Oppsummering av identifiserte tiltak som skal følges av Statsforvalteren	15
4.0 Generelt	16
5.0 Avslutning	16

1.0 Innledning

I løpet av uke 4, 5, 12,14 og 16 ble den årlige krisehåndteringsøvelsen «Øvelse Nordland» gjennomført. I år øvde kommunenes kriseledelse på å håndtere ekstremvær med tilhørende konsekvenser.

I forkant av øvelsen ble kommunene invitert til å delta på en kompetansetime som ble arrangert i regi av Statsforvalteren. Hovedtematikken var krisehåndtering av ekstremvær, der både Statsforvalteren i Innlandet og Statsforvalteren i Nordland bidro med det faglige innholdet. Før selve øvelsen, fikk kommunene også tilsendt et øvingsdirektiv.

Kommunene sto fritt til å koordinere inn eksterne beredskapsaktører, enten som observatører, liaisoner eller diskusjonspartnere under øvelsen. Statsforvalteren ville også i år at kommunene skulle etablere et samarbeid med hverandre.

Øvelsene skulle gjennomføres i uke 4 og 5. Uke 5 ble derimot en spesiell uke for en del kommuner som skulle delta på «Øvelse Nordland», da en reell ekstremvæershendelse inntraff Nordland fylke. Grunnet ekstremværet som ble varslet, ble Statsforvalteren nødt til å avlyse og utsette flere øvelser under denne perioden. Beslutningen om å avlyse og utsette ble stort sett gjort gjennom dialog med beredskapskoordinator. Vi måtte også avlyse enkelte øvelser uten dialog, men at det ikke var noe annet alternativ grunnet kapasitet og fokus på å håndtere ekstremværet. Forslag til nye øvingsdatoer ble derimot fremmet i etterkant av «Ingunn».

1.1 Gjennomføring

Dette er fjerde gang at «Øvelse Nordland» blir gjennomført som en spilløvelse. Under selve gjennomføringen av spilløvelsen, fikk både ordførere, kommunedirektører, beredskapskoordinatorer og andre kontaktpersoner en rekke spillmeldinger via epost. Disse spillmeldingene måtte håndteres fortløpende.

Dette er den niende dokumenterte krisehåndteringsøvelsen som blir arrangert av Statsforvalteren i Nordland, hvor kommunenes kriseledelse blir øvd. Følgende øvelser er blitt arrangert tidligere:

Dato	Tema	Øvingsform
2016	Voldshendelse i utdanningsinstitusjon	Diskusjonsøvelse
2017	Brann i et reaktordrevet fartøy	Spilløvelse
2018	Influensautbrudd i Norge	Diskusjonsøvelse
2019	Innbrudd av drikkevannsystemet	Diskusjonsøvelse
2020	Brann i båt/tankbil	Diskusjonsøvelse
2021	Digitalt angrep under pandemi	Spilløvelse
2022	Bortfall av EKOM under pandemi	Diskusjonsøvelse
2023	Sammensatte trusler og hendelser på KIKS	Spilløvelse

1.2 Bakgrunn og hensikt med øvelsen

Bakgrunnen for øvelsen er at kommunene gjennom forskrift om kommunal beredskapsplikt §7 er pålagt å øve kommunenes overordnede beredskapsplan minimum annet hvert år. Kommunene er også innunder samme forskrift §8 pålagt å evaluere øvelser og uønskede hendelser.

Hensikten med øvelsen var å teste kommunenes beredskapsplaner, øke deltakernes samordnings- og koordineringsevne, samt øke krisehåndteringsevnen gjennom tilstrekkelig informasjonsflyt, kommunikasjon og samarbeid med både interne og eksterne beredskapsaktører.

4

Bakteppet for årets tematikk, må sees i sammenheng med flere årsaker. Blant annet ser vi at klimaendringene i en økende grad utfordrer oss med våtere og villere klima. To tilfeller av ekstremvær vi har ferskt i minnet er ekstremværet «Hans» og «Ingunn». Konsekvensene her har vært massive, hvor vi har sett store materielle ødeleggelser, stengte veier, bruer og tunneler, store Ekom-utfall, langvarige strømbrydd, innstilte ferjer, hurtigbåter, fly og busser, oversvømmelser, skred, isolasjon av lokalsamfunn mm.

Hensikten med øvelsens tematikk var dermed ment for å bevisstgjøre konsekvenser, sårbarheter, planverk, rolleforståelse og ansvarsområder tilknyttet ekstremvær. Samtidig handlet det om å identifisere læringspunkter og forbedre allerede eksisterende tiltak, øke samarbeids- og koordineringsevnen, samt bevisstgjøre hvilke eksterne beredskapsaktører som kan være aktuelle å samarbeide med under krisehåndtering av ekstremvær.

1.3 Scenario

Scenariobeskrivelse	Kl. 09.00 får ordfører, kommunedirektør, beredskapskoordinator og kontaktperson varsel om rødt farenivå på mye regn og flom, samt oransje nivå på jord-/flomskredfare, stormflo og vind. Et stort lavtrykk fra Norskehavet var på vei innover Nordland. Det var forventet stormflonivåer på 50-100 års flo, samt vedvarende sørøstlig vind. Tilknyttet lavtrykket ville et saktegående nedbørsfelt (astronomisk elv) treffe først sørpå i Nordland og bre seg sakte nordover i fylket. Som følge av vær-situasjonen, ble kommunene invitert inn til informasjonsmøte med oppstart kl. 09.15.
Hendelsesforløp	På bakgrunn av scenariet og et døgn etterpå (spillteknisk), ble kommunens kriseledelse utfordret med diverse tilhørende konsekvenser tilknyttet ekstremvær: Erosjon, jordskred og stormflo som førte til stengte veier, hendelser mot bolighus og evakuering, utfordringer med hjemmetjenesten grunnet oversvømmelser på vei, masseutglidning grunnet mye nedbør, samarbeid mellom kommuner angående prioritering av ressurser fra sivilforsvaret og hvor det er størst behov for å sette inn ressursene, medie-håndtering, samarbeid mellom kommuner om prioriteringsliste om hvilke veistrekninger som er mest kritisk for gjenåpning, samt spørsmål tilknyttet kontinuitetsarbeidet.

1.4 Deltagere

Uke 4 og 5

Dato (kl.09.00-13.00)	22.01.24	23.01.24	29.01.24	30.01.24
Samarbeids- kommuner	HALD- kommuner: <ul style="list-style-type: none">➤ Alstahaug➤ Dønna➤ Herøy➤ Leirfjord	Helgelands- kommuner: <ul style="list-style-type: none">➤ Grane➤ Hattfjelldal➤ Hemnes➤ Vefsn	Lofot- kommuner: <ul style="list-style-type: none">➤ Røst➤ Værøy	Vesteråls- kommuner: <ul style="list-style-type: none">➤ Andøy
	Salten- kommuner: <ul style="list-style-type: none">➤ Steigen➤ Hamarøy			Helgelands- kommuner: <ul style="list-style-type: none">➤ Bindal➤ Brønnøy➤ Sømna➤ Vega➤ Vevelstad
	Vesteråls- kommuner: <ul style="list-style-type: none">➤ Bø➤ Hadsel➤ Sortland➤ Øksnes			

Dato (kl.09.00-13.00)	21.03.24	03.04.24	05.04.24	15.04.24
Samarbeids- kommuner	Lofot- kommuner: ➤ Vågan	Salten- kommuner: ➤ Gildeskål ➤ Beiarn	Helgelands- kommuner: ➤ Rana ➤ Nesna ➤ Lurøy ➤ Træna	Salten- kommuner: ➤ Saltdal
		Lofot- kommuner: ➤ Vestvågøy		

I år var det totalt 35 kommuner som deltok på Øvelse Nordland 2024. Som nevnt innledningsvis, ble uke 5 en spesiell uke for mange kommuner samt Statsforvalteren. Det skulle vise seg etter hvert at en reell ekstremværhendelse var på vei innover Nordland, på samme uke som det skulle arrangeres øvelser innenfor samme tematikk.

Flere øvelser måtte dermed avlyses og utsettes. Mange fikk i etterkant nok med å håndtere og evaluere ekstremværet «Ingunn», og valgte derfor å ikke være med på årets øvelse etter nye foreslåtte datoer. Andre kommuner ga derimot tilbakemelding om nye øvelsesdatoer. For noen kommuner, som i utgangspunktet skulle samarbeide under øvelsen, ble det utfordrende med å finne nye datoer som passet for alle. Løsningen på dette ble dermed at enkelte kommuner måtte øve hver for seg.

2.0 Kommunenes læringspunkter – «Øvelse Nordland 2024»

I de etterfulgte underoverskriftene, vil Statsforvalteren i Nordland betrakte mest mulig læringspunkter som framkom i kommunenes egne interne evalueringsrapporter. Vi vil her betrakte både fellesnevnerne, men også enkelte læringspunkter som kommunene gjorde seg under øvelsen.

Ved å ta med flest mulig læringspunkter inn i den overordnede evalueringen, vil dette bidra med å skape mer bevissthet, diskusjoner og refleksjoner tilknyttet det helhetlige og systematiske samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet. Læringspunktene som betraktes i evalueringen knyttes i en stor grad opp mot øvingsmålene som ble beskrevet i øvingsdirektivet.

7

2.1 Varsling

2.1.1 «Melding mottatt» - Epost og mottak av spillmeldinger

I år ble utsendelsen av spillmeldinger litt annerledes. Etter at Statsforvalteren gikk over til det nye krisestøttevektøyet Rayvn, er ikke «kvitterings»-funksjonen lengere tilgjengelig. På bakgrunn av dette, har vi ikke kvantitativ data over hvor mange som meldte inn «melding mottatt». Kommunene var derimot flinke til å varsle «melding mottatt» via epost etter at første spillmelding ble sendt ut.

I tillegg kan man ikke sende ut meldinger i samme format i Rayvn, ettersom at det nye krisestøttefunksjonen har en litt annen tilpasningsform, hensikt og formål. Statsforvalteren valgte derfor å sende spillmeldingene via epost. Kommunene, med sine representative mottagere av spillmeldinger under øvelsen, var flinke til å gi rask beskjed dersom det var noen som ikke mottok spillmeldingene. Det var gjerne fire årsaksforklaringer på hvorfor ikke enkelte mottagere mottok spillmeldingene:

1. **Årsaksforklaring 1:** Det var skrivefeil i enkelte epost-adressat i kontaktlistene som ble laget i forkant av øvelsen.
2. **Årsaksforklaring 2:** Kontaktlistene var ikke helt oppdatert i tråd med det som ble meldt inn fra kommunene kriseledelsen.
3. **Årsaksforklaring 3:** Det var nytilsatte medlemmer i kriseledelsen som vi ikke var klar over.
4. **Årsaksforklaring 4:** Ordfører, kommunedirektør eller beredskapskoordinator hadde stedfortreder på øvelsesdagen. Dette førte til at epostadressaten til stedfortreder ikke ble tatt med dersom dette ikke ble meldt inn.

Betraktninger fra Statsforvalteren

Statsforvalteren i Nordland rettet opp i kontaktlisten fortløpende på bakgrunn av tilbakemeldingene vi fikk fra kommunene angående manglende mottagelse av spillmeldinger blant enkelte mottagere. Dette var også en god mulighet for oss å oppdatere og revidere den ordinære kontaktlisten som vi tar i bruk ved utsendelse av relevant informasjon og reelle varslinger tilknyttet beredskap og samfunnssikkerhet.

Det ble nevnt i en av evalueringsrapportene at hele kriseledelsen i kommunen burde ha mottatt alle spillmeldingene fra Statsforvalteren. Tanken ved å sende ut til enkelte mottagere i kommunene under øvelsen, var at spillmeldingene kunne distribueres videre internt eller eksempelvis deles på storskjerm. I henhold til Statsforvalterens rutiner, vil vi også i en ordinær situasjon sende ut informasjon/varslinger til ordfører, kommunedirektør, beredskapskoordinatorer og mottagere av kommunens beredskapsadresser. Disse blir definert som kontaktpunkter i kommunen tilknyttet beredskap. I utvidet liste vil vi også blant annet inkludere kommuneoverleger, smittevernleger og helsesjef. Utover dette, vil det være kommunens oppgave å vurdere og beslutte hvor og hvem denne informasjonen bør videresendes til både internt, men også andre beredskapsaktører på et lokalt nivå.

Dersom det er flere interne aktører som kontinuerlig burde få varsel eller informasjon fortløpende tilknyttet beredskap eller øvelser, anbefaler vi at kommunen legger disse aktørene inn i kommunens felles beredskapsepost og/eller øvelsesepost.

Identifiserte tiltak som skal følges opp av Statsforvalteren

Statsforvalteren vil oppdatere egne kontaktlister fortløpende dersom kommuner melder eller gir tilbakemelding om endringer av kontaktpunkter tilknyttet beredskap. Eksempelvis dersom det er nytilsatte eller omstillinger internt i egen organisasjon.

2.1.2 Krisestøtteverktøyet – Rayvn

Enkelte kommuner valgte å benytte øvelsen å ta i bruk det nye krisestøtteverktøyet Rayvn. Blant annet ble «Rayvn» tatt i bruk for å etablere samvirke, dele loggføringer fortløpende, samt situasjonsrapportering. Helhetsinntrykket av «Rayvn» blant kommunene, er at det uttrykkes en positiv opplevelse ovenfor det nye krisestøtteverktøyet.

Når det er nevnt, ble det også uttrykt blant kommunene at det gjenstår en del terping og trening for de som skal operere med systemet i det daglige og i en ekstraordinær situasjon. Det er også viktig at det skapes en god redundans, slik at medlemmer i kriseledelsen og vararepresentanter gjør seg godt kjent med systemet.

Det ble avdekket noen læringspunkter tilknyttet bruk av krisestøtteverktøyet «Rayvn»:

- Flere kommuner uttrykte at kartfunksjonen i Rayvn ikke er helt tilstrekkelig. Kartverket sine kart burde kunne implementeres. I tillegg kan det med fordel være hensiktsmessig å få inn funksjoner som flom-soner, rassoner, strømledninger, VA-ledninger mm.
- Flere kommuner uttrykte at Rayvn virket som et godt system, men at flere aktører må bli mer aktive og trene mer på bruk av systemet.

- Enkelte kommuner uttrykte at innholdet i rapportene man laster opp i Rayvn, forsvant ved opplasting.
- Enkelte kommuner uttrykte at det må etableres funksjoner for å kunne redigere loggføringer etter at de er lagret.
- Enkelte kommuner uttrykte at det ikke er mulig å tildele et lag til mer enn en delhendelse.
Merknad: Lag er de interne kontaktlistene i Rayvn. Eksempelvis, hvis man har opprettet et beredskapslag, ett med helse, ett med teknisk, en med kommunikasjon etc., er det oppdaget at for eksempel det teknisklaget (lag) ikke kan stå på både Ras 1 (delhendelse) og Ras 2 (delhendelse).

Betraktninger fra Statsforvalteren

Statsforvalteren opplever at kommunene har et positivt inntrykk av krisestøtteverktøyet Rayvn. Hensikten med Rayvn er at det skal være et mer intuitivt og operativt system. Underforstått, er det en del funksjoner i Rayvn som må utbedres. Funksjoner som anses som viktige og helt avgjørende for krisehåndteringen. Blant annet må det etableres bedre loggføringsløsninger, lagringsfunksjoner, systematiseringer, kartfunksjoner, tilpasninger for øvelsesmodus, oppdateringsmuligheter for distribusjons- og kontaktfunksjonen mm.

For å dra et eksempel, har Statsforvalteren i Nordland blant annet sett på lagring av situasjonsrapporter i Rayvn. Når man fyller ut en situasjonsrapport, kommer det en blå hake/kryss øverst til høyre for hvert av punktene. Det må dermed «hakes av» på hvert punkt for å få lagret disse punktene. Dersom man lagrer situasjonsrapporten uten denne fremgangsmetoden, blir rapporten stående med tomt innhold.

Når det gjelder lag som ikke kan tildeles til mer enn en delhendelse, var ikke Statsforvalteren klar over dette. Vi må si oss enig at dette heller ikke er hensiktsmessig.

Identifiserte tiltak som skal følges opp av Statsforvalteren

Statsforvalteren vil viderebringe innspillene på Rayvn til DSB for videre oppfølging.

2.2 Beredskap og krisehåndtering

2.2.1 Bevissthet omkring ekstremvær med tilhørende konsekvenser

Den første målsetningen som ble satt i forkant av Øvelse Nordland 2024, var å bevisstgjøre ekstremvær med tilhørende konsekvenser. Her var Statsforvalteren interessert i å vite om øvelsen hadde bidratt til å øke denne bevisstheten samt om kommunene var bevisste på hva de mest kritiske konsekvensene var.

10

For noen kommuner, er ekstremvær med tilhørende konsekvenser gjerne et kjent tema fra før. Eksempelvis ble det forventet at ekstremværet ville medføre strømbrydd, ras, stengte veier, evakuering, utfordringer med samferdsel, stormflo, skade på materiell og bygg, skade på veinettet, drikkevannsproblematikk, EKOM-bortfall og lignende. Selv om mye var kjent fra før, dukket det også opp noen hendelsesmomenter som utfordret kommunene på konsekvenstenkingen.

Et fellestrekk som går igjen blant kommunene er at dreieboken, kompetansetimen, øvingsdirektivet og selve gjennomførelsen av øvelsen ga god forankring i å bevisstgjøre ekstremvær med tilhørende konsekvenser enda mer.

Det ble avdekket mange læringspunkter med tanke på bevisstgjøring av ekstremvær med tilhørende konsekvenser:

- Flere kommuner uttrykte bekymring knyttet til fare for liv og helse, spesielt med tanke på evakuering av sårbare grupper som eldre og syke samt skader på kritisk infrastruktur. Samtidig påpekes det at kriseledelsen hadde stort fokus og økt bevissthet rundt disse aspektene under øvelsen.
- Flere kommuner la vekt på behovet for samhandling, kommunikasjon og planlegging. Spesielt er dette viktig med tanke på evakuering av sårbare grupper og sikring av kritisk infrastruktur.
- Flere kommuner påpekte behovet for ajourføring av planverk og økt informasjonsbehov, spesielt med tanke på evakuering og nødhjelpstjenester. Eksempelvis var det flere kommuner som måtte flytte EPS grunnet risikofaktorer tilknyttet EPS-lokasjonen som står i planverket.
- Enkelte kommuner uttrykte at de hadde gjennomgått scenarier tilknyttet ekstremvær på forhånd og identifisert sårbare områder som trenger utbedringer. Det ble blant annet påpekt at ekstremværshendelser kan påvirke ulike områder ulikt, men at handlemønsteret vil være likt på de fleste utfordringene.
- Enkelte kommuner påpekte at en faktisk situasjon ville vært mye mer kaotisk enn øvelsen, spesielt med tanke på tilstedeværelse og samhandling.
- Enkelte kommuner uttrykte tilfredshet med måloppnåelsen når det gjelder økt bevissthet. Det ble blant annet påpekt at omfanget av evakueringen til midlertidig nødsentre kan overstige enkelte kommuners ressurser.
- Enkelte kommuner uttrykte bekymring for sårbarhet i kriseledelsen, spesielt hvis noen av medlemmene forlater.

Betraktninger fra Statsforvalteren

Statsforvalteren i Nordland valgte i år å fokusere på blant annet ras, utglidning, oversvømmelser, stormflo og flom, hvor noe kritiske infrastruktur ble påvirket. Samtidig ble hovedfokuset lagt på evakuering av sårbare grupper, isolert befolkning og utsatte boligstrøk. Samlet sett viser læringspunktene behov for økt bevissthet med tanke på evakuering.

Den generelle bevisstheten rundt konsekvenser er god, og mye av dette framkom i evalueringsrapportene. Kommunene selv uttrykker at planlegging og forberedelser må utbedres samt at kapasiteten må styrkes i møte med krisehåndtering av ekstremværs hendelser på et lokalt nivå.

Identifiserte tiltak som skal følges opp av Statsforvalteren

Statsforvalteren vil fortsette med å sende ut informasjonsskriv og arrangere kompetansetime i forkant av øvelsen. Vi opplever at kommunene får økt kunnskap og bevissthet rundt tematikken det skal øves på, sett i sammenheng av den kunnskapen kommunene allerede besitter fra før.

2.2.2 Beredskapsplan

Den andre målsetningen for øvelsen, var å øke kjennskap til og øve på å ta i bruk kommunens egne beredskapsplaner. Her var Statsforvalteren i Nordland interessert i å vite om beredskapsplanen ble benyttet under øvelsen, om kommunen har kjennskap til definerte handlingspunkter og om det ble identifisert nye tiltak eller forbedringsområder tilknyttet håndtering av ekstremvær.

En fellesnevner i evalueringsrapportene er at beredskapsplanen ble aktivt brukt, og mange kommuner hadde gjennomgått beredskapsplanen med tilhørende tiltakskort i forkant av øvelsen.

Det ble avdekket noen læringspunkter tilknyttet kjennskap og øving på å ta i bruk beredskapsplanen:

- Flere kommuner påpekte en positiv effekt av å benytte beredskapsplanene aktivt under øvelsen. Det ble påpekt blant annet at beredskapsplanen ble benyttet som referansepunkt for de fleste beslutningene som ble tatt.
- Flere kommuner hadde en gjennomgang av tiltakskort og oppgavefordeling i forkant av øvelsen.
- Flere kommuner nevner viktigheten av å øve regelmessig for å bli bedre kjent med handlingspunktene i beredskapsplanen.
- Flere kommuner påpekte et behov for kontinuerlig oppdateringer av planverk med tilhørende tiltakskort og andre relevante dokumenter. Bedre opplæring av medlemmer i kriseledelsen ble også nevnt. Samtidig påpekes det forbedringsområder på å identifisere tiltak tilknyttet evakuering, kommunikasjon og samarbeid med frivillige.
- Enkelte kommuner uttrykte behovet for rullering av ROS-analyser og oppdatering av EPS-planer.

- Enkelte kommuner erkjenner et behov for bedre kjennskap til beredskapsplanen og at det burde gjennomføres en felles gjennomgang for hele kriseledelsen, inkludert varamedlemmer.

Betraktninger fra Statsforvalteren

Statsforvalteren i Nordland opplever at kommunene var flinke til å gjennomgå beredskapsplanen med tilhørende tiltakskort i forkant av øvelsen. I tillegg opplever Statsforvalteren at beredskapsplanen ble aktiv brukt og var tilgjengelig blant de fleste kommuner under øvelsen.

Det vil alltid være forbedringsområder når det gjelder tiltak og bruk av beredskapsplanen. Øvelser vil med dette være et nyttig verktøy for gjennomgang og identifisering. Samlet sett viser læringspunktene behovet for kontinuerlig oppdateringer, samt øving og opplæring tilknyttet beredskapsplaner for å sikre en mer effektiv krisehåndtering tilknyttet ekstremværshendelser.

Identifiserte tiltak som skal følges opp av Statsforvalteren

Statsforvalteren vil fortsette med å arrangere spilløvelser for kommunene. Inntrykket her er at øvelsene bidrar til at flere interne aktører i kommunen setter seg inn i planverket med tilhørende tiltakskort. Dette er positivt med tanke på at man får inn flere tverrfaglige perspektiver, samt at et større omfang av ansatte får tilstrekkelig kjennskap til planverket.

12

2.2.3 Samhandling og informasjonsflyt

Den tredje målsetningen for øvelsen, var å øke kommunikasjons- og samarbeidsevnen internt i kommunens kriseledelse. Her var Statsforvalteren interessert i å vite om kommunens kriseledelse opplevde at samarbeidet internt var tilstrekkelig. En fellesnevner som går igjen er at kommunene opplevde at samarbeidet internt fungerte veldig bra, og at det ble opprettholdt en god dialog og kommunikasjon blant aktørene i kriseledelsen.

Det ble avdekket flere læringspunkter tilknyttet kommunikasjons- og samarbeidsevnen internt i kommunens kriseledelse:

- Flere kommuner ga tilbakemelding om at det var positivt med aktiv kommunikasjon og samarbeid internt i kriseledelsen under øvelsen. Det ble imidlertid påpekt at det var behov for mer strukturert statusrapportering av situasjonsbilde for å sikre en felles forståelse.
- Enkelte kommuner fremhevet viktigheten for tilstedeværelse av stedfortredere i kriseledelsen for å sikre kontinuitet og effektivitet på samarbeidsmomentet.
- Enkelte kommuner uttrykte et behov for en bedre fordeling av arbeidsoppgaver i henhold til tiltakskort, spesielt med tanke på samarbeid, kommunikasjon og loggføring.
- Enkelte kommuner understreker at det var et godt samarbeid internt i kriseledelsen, men anerkjenner et behov for regelmessig øving og oppdateringer av roller og ansvarsområder
- Enkelte kommuner påpekte fordelene med å inkludere og samarbeide med flere aktører nedover i organisasjonen for å dra nytte av ulike perspektiver og kunnskap sett i sammenheng med krisehåndteringen.

Betraktninger fra Statsforvalteren

Statsforvalteren i Nordland tenker at kommunikasjonen internt i kriseledelsen ble ivaretatt på en tilstrekkelig måte. Samlet sett viser disse læringspunktene at strukturert kommunikasjon, tydelig rollefordeling og kontinuerlig øving er viktige momenter for sikre et godt samarbeid internt i kommunen.

2.2.4 Samarbeidskommuner

Den fjerde målsetningen for øvelsen, var å øke samvirkeevnen mellom kommunene sett i sammenheng med samfunnssikkerhet og beredskap. Her var Statsforvalteren interessert i å vite om kommunene opplevde at samhandlingen med andre kommuner var tilstrekkelig, om det var nyttige diskusjoner og innspill mellom kommunene og om kommunene fikk noe læringsutbytte ved å samarbeide med hverandre.

Helhetsinntrykket av samvirkemomentet, er at kommunene opplevde et bedre samarbeid mellom seg i år enn i fjor. Det ble derimot nevnt at samarbeidet ble utfordrende blant enkelte kommuner med tanke på det geografiske utgangspunktet. Likevel ble det uttrykt at samarbeidet var nyttig og verdifullt for å diskutere og drøfte med andre kommuner som står overfor lignende geografiske utfordringer.

Det ble avdekket noen læringspunkter tilknyttet samvirkeevne mellom samarbeidskommuner:

- Flere kommuner uttrykte at samarbeidet har blitt betydelig bedre enn sist øvelse. Flere møter ble avholdt, hvor diskusjonene opplevdes som effektive. Deriblant ble det nevnt at statusmøter og felles drøftinger bidro til bedre samarbeid og beslutninger mellom kommunene.
- Flere kommuner uttrykte at det ble etablert god felles forståelse mellom samarbeidskommunene, men anerkjenner at samarbeidet kunne vært strukturert på en bedre måte.
- Enkelte kommuner uttrykte et ønske om en fysisk samling mellom kommunene ved neste øvelse. Dette kan gi merverdi med tanke på hyppigere og bedre dialog og kommunikasjon seg imellom.
- Enkelte kommuner uttrykte et ønske om å utvide samarbeidet til å gjelde flere kommuner i regionen.

Betraktninger fra Statsforvalteren

Statsforvalteren opplever at samvirke mellom kommunene var bedre i år kontra i fjor. Kommunene løste samvirkemomentet på en god måte. Selv om enkelte kommuner måtte øve hver for seg grunnet utfordringer med å finne nye øvelsesdatoer med samarbeidskommunene etter avlysning og utsettelse, tilligger det en sterk vilje til å samarbeide med andre kommuner.

Vi ser en trend til utvikling på dette området i Nordland. I tillegg virker det som (etter tilbakemelding fra kommunene) at Statsforvalteren, geografisk sett, traff tilstrekkelig nok til at det ble mer realistisk for et samvirke mellom samarbeidskommunene under øvelsen.

Det ble blant annet nevnt at hendelsene var mer konkret og snevret inn i år, noe som gjorde det lettere å forholde seg til samvirke og krisehåndteringen.

Identifiserte tiltak som skal følges opp av Statsforvalteren

Statsforvalteren har et ønske om å fortsette samvirkeøvelsene mellom kommunene i fremtidige øvelser. Statsforvalteren vil også fortsette med å følge opp spillmeldingene, for å se på muligheten for at samvirke mellom kommuner treffer enda bedre.

2.2.5 Kommunens kriseledelse

Den femte målsetningen, var å øke bevissthet omkring egne ansvarsområder og hvilke roller man har i kriseledelsen. Her var Statsforvalteren interessert i å vite om medlemmer i kriseledelsen har kjennskap til egne og andres ansvarsområder og roller i en ekstremværshendelse.

Fellesnevneren for kommunene er at det vises til en tilstrekkelig kjennskap til egne ansvarsområder og roller. Samtidig er det enkelte kommuner som påpeker et behov for tydeligere bevisstgjøring og kjennskap til egne og andres ansvarsområder og roller i ekstraordinære situasjoner.

Det ble avdekket flere læringspunkter tilknyttet økt bevissthet omkring egne ansvarsområder og hvilke roller man har i kriseledelsen:

- Flere kommuner uttrykte at deltakere i kriseledelsen har generelt god oversikt over sine ansvarsområder og roller. Oppgavefordelingen og samhandlingen opplevdes som effektiv.
- Flere kommuner uttrykte at tydelig delegering og aktiv samhandling gjør at man blir tryggere i rollene sine og tydeliggjør ansvarsområder man har.
- Enkelte kommuner opplever at det er variasjoner blant medlemmene i kriseledelsen hvor trygge man er i rollene sine og hvilke ansvarsområder man har. Spesielt gjelder dette medlemmer i kriseledelsen som er nye i rollene sine.
- Enkelte kommuner påpekte et behov for stedfortredere inn i kriseledelsen for å sikre at rollene og ansvaret blir ivaretatt.
- Enkelte kommuner erkjente at øvelsen bidro til å avdekke et behov for å styrke kompetanse på egne og andres roller og ansvarsområder enda mer blant enkelte medlemmer i kriseledelsen. Eksempelvis, ved å arrangere flere øvelser.

Betraktninger fra Statsforvalteren

Statsforvalteren opplever at kommunene har en tilstrekkelig bevissthet og kjennskap til egne roller og ansvarsområder. Underforstått, ble det også identifisert et behov for en ytterligere bevisstgjøring av hvilken rolle man har og hvilket ansvar dette innebærer. Dette gjelder særlig blant nye medlemmer i kriseledelsen.

I tillegg, kan det være verdt å nevne at det kan ansees som hensiktsmessig å tilegne seg kjennskap til andres roller og ansvarsområder i kriseledelsen. Eksempelvis kan dette bidra til å redusere merarbeid, misforståelser, raskere beslutningstaking, trygghet, bedre samhandling, tydeligere og mer presis kommunikasjon og lignende. Når det er nevnt, er det selvfølgelig primæroppgavene som er viktigst å sette seg inn i først.

2.2.6 Eksterne beredskapsaktører

Den siste og sjette målsetningen, var å øke kjennskap til hvilke eksterne aktører som er aktuelle og relevante for denne type krisehåndtering. Her var Statsforvalteren interessert i å vite om kriseledelsen opplever økt bevissthet på hvilke eksterne aktører som kan være gode støttefunksjoner ved en ekstremværshendelse.

Flere kommuner hadde invitert inn eksterne aktører under øvelsen. Hovedsakelig var det Politi, HV, sivilforsvaret og frivillige organisasjoner. De eksterne beredskapsaktørene fikk gjerne tildelt rollene som liaisoner/observatører, noe som ble anbefalt i øvingsdirektivet.

I evalueringsrapportene blant kommunene var det ulikt kunnskapsgrunnlag når det gjelder eksterne aktører som kan bistå under en ekstremværshendelse, men at øvelsen bidro med å bevisstgjøre dette.

Det ble avdekket noen læringspunkter tilknyttet kjennskap til eksterne aktører som er aktuelle og relevante for håndtering av en ekstremværshendelse:

- Flere kommuner uttrykte at det tilligger et behov for å øke bevissthet og kjennskap til eksterne aktører som kan bistå under en ekstremværshendelse
- Flere kommuner bemerker at det er ønskelig å opprette en mer aktiv dialog til eksterne beredskapsaktører utenfor øvelser og ekstraordinære hendelser. Dette for å bli bedre kjent og at terskelen for kontakt blir lavere.
- Flere kommuner påpekte at det er et behov for å inkludere flere støttefunksjoner innunder planverket og tiltakskortene. Dette for å øke kjennskap til hvem som skal bistå, men også for å definere hvilken rolle eksterne beredskapsaktører har inn mot diverse uønskede hendelser. Det ble derimot nevnt at øvelsen bidro med å øke denne kunnskapen.

Betraktninger fra Statsforvalteren

Statsforvalteren i Nordland erfarer at det er ulik bevissthet omkring eksterne beredskapsaktører som kan bistå. Dette kan sees i sammenheng med mange faktorer. Eksempelvis hvilken intern kunnskap på dette området som sitter i kriseledelsen, hvilke erfaringer man har gjort seg ved tidligere øvelser/hendelser når det gjelder samarbeid med eksterne aktører, hvilke analyser man har gjennomført i forberedelsesfasen og lignende.

Vi tenker at dette er et punkt som absolutt kan være relevant når det gjelder samarbeid mellom kommuner. Man kan med stor fordel dra nytte av hverandre for å gi/få innspill på hvilke eksterne aktører som er definert i hverandres beredskapsplaner med tilhørende tiltakskort.

I evalueringsrapportene blant enkelte kommuner, ble det også gitt en utfordring til Statsforvalteren om å innhente eksterne regionale aktører til å delta på Øvelse Nordland. Statsforvalteren har i starten av 2024 hatt dialog med både HV og Nordland politidistrikt når det gjelder øvelser. I den anledning er det blitt foreslått å opprette en felles øvelseskalender mellom oss, slik at man kan skrive ned datoer som kan være relevant for de regionale samarbeidsorganisasjonene å delta på.

Identifiserte tiltak som skal følges opp av Statsforvalteren

Statsforvalteren skal følge opp og se på muligheten til å innhente regionale samarbeidsaktører inn i øvelsesplanleggingen og spillstab ved senere øvelser.

3.0 Oppsummering av identifiserte tiltak som skal følges av Statsforvalteren

Identifiserte tiltak som skal følges opp av Statsforvalteren

1. Statsforvalteren vil oppdatere egne kontaktlister fortløpende dersom kommuner melder eller gir tilbakemelding om endringer av kontaktpunkter tilknyttet beredskap. Eksempelvis dersom det er nytilsatte eller omstillinger internt i egen organisasjon.
2. Statsforvalteren vil betrakte alle innspillene vi har fått på Rayvn og spille dette inn til DSB/Rayvn.
3. Statsforvalteren vil fortsette med å sende ut informasjonsskriv og arrangere kompetansetime i forkant av øvelsene.
4. Statsforvalteren vil fortsette med å arrangere spilløvelser for kommunene.
5. Statsforvalteren har et ønske om å fortsette samvirkeøvelsene mellom kommunene i fremtidige øvelser, og vil jobbe med å utarbeide spillmeldinger hvor dette momentet treffer på en tilstrekkelig måte.
6. Statsforvalteren skal følge opp og se på muligheten til å innhente regionale samarbeidsaktører inn i spillstaben.

4.0 Generelt

Statsforvalteren har i etterkant av øvelsen fått litt innspill fra kommunene når det gjelder gjennomføring av «Øvelse Nordland». Blant annet ble det forespurt om ikke Statsforvalteren kunne ha observert kriseledelsen under øvelsene. Vi tenker at dette er en mulighet. En løsning på dette kan være at Statsforvalterne ved neste øvelse eventuelt velger ut enkelte samarbeidskommuner for observasjon. Dette kunne vært interessant med tanke på å få et innblikk i hvordan kommunene jobber ut ifra scenariene.

I tillegg ble det forespurt om det ikke kunne arrangeres et par øvelser i året, eksempelvis en på våren og en på høsten. Dette er under diskusjon internt hos oss, der diskursen går på hvordan dette skal gjennomføres, kapasitet, tid og anledning. En mulighet her er at Statsforvalteren legger opp til kortere tidslinje og færre spillmeldinger to ganger i året.

Videre ble det sendt inn en spillmelding som var veldig relevant for samarbeidsmomentet mellom kommuner. Her hadde beredskapskoordinatorene gått sammen for å skrive et scenario som var relevant for felles håndtering med nabokommuner. Dersom kommunene har innspill på samarbeidsmomenter, er det bare å sende de inn til oss. Vi kan da eventuelt tilpasse spillmeldingen ut ifra øvelsens tematikk og formål.

5.0 Avslutning

Øvelsen i år bidro med å avdekke mange læringspunkter blant kommunene. Mye av læringspunktene som framkom i kommunenes egen evalueringsrapporter, var også læringspunkter som ble identifisert i fjor. Mye av årsaken til dette kan blant annet være at målsetningene er de samme, men at det også er mange nytilsatte i kommunens kriseledelse/krisestab. Det er imidlertid viktig at kommunene ivaretar og følger opp læringspunktene som ble identifisert under årets øvelse.

Kommunene var i år flinke til å levere inn evalueringsrapporter. Evalueringsrapportene oppleves som både helhetlig, konstruktiv og systematisk. De deltagende kommunene har jobbet intensivt og godt under øvelsen.

Til tross for den reelle ekstremværshendelsen, er Statsforvalteren veldig fornøyd med antall kommuner som deltok på øvelsen. Etter dialog med noen beredskapskoordinatorer, virket kommunene fornøyd med øvelsens innhold og gjennomføring. I den anledning, takker Statsforvalteren at de deltagende kommunene tok seg tid og anledning for å delta på «Øvelse Nordland 2024». Vi ønsker samtlige kommuner velkommen tilbake til «Øvelse Nordland 2025». Godt jobbet!

STATSFORVALTEREN I NORDLAND

Fridtjof Nansens vei 11, Pb 1405, 8002 Bodø || sfnopost@statsforvalteren.no || www.statsforvalteren.no/nordland

